

УДК 616-08-039.76:378

АКТУАЛЬНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТИВНОГО КУРСУ “ОСНОВИ НАТУРОПАТІЇ” У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ДЛЯ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ НА КАФЕДРІ МЕДИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

І. Р. Мисула, Т. Г. Бакалюк, А. О. Голяченко, Л. В. Левицька, О. М. Лавріненко

*ДВНЗ “Тернопільський державний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України”*

ACTUALITY OF ELECTIVE COURSE “BASICS OF NATUROPATHY” IN THE EDUCATIONAL PROCESS FOR MEDICAL STUDENTS AT THE DEPARTMENT OF MEDICAL REHABILITATION

I. R. Mysula, T. H. Bakalyuk, A. O. Holyachenko, L. V. Levytska, O. M. Lavrinenko

SHEI “Ternopil State Medical University by I. Ya. Horbachevsky of MPH of Ukraine”

У статті висвітлено необхідність викладання основ натуропатії для студентів медичного факультету. Сучасний підхід до вивчення предмета забезпечує формування правильного уявлення про можливості, форми, методи сучасної натуропатії, а також можливості інтеграції з іншими видами лікування, реабілітації та профілактики захворювань.

The article reflects the need of naturopathy teaching for medical students. Contemporary approach to the study of the subject provides a correction of an idea of the possibilities, forms and methods of modern naturopathy, as well as integration with other methods of treatment, rehabilitation and prevention of diseases.

Вступ. Однією з конкретних проблем прискореного входу України в коло високорозвинених країн Європи є наближення національної системи вищої медичної освіти (НСВМО) до європейської у контексті вимог Болонського процесу та подальшого забезпечення мобільності українського студентства щодо можливості повноцінно продовжувати медичну освіту фактично у будь-якому вищому навчальному закладі країн Євросоюзу. Крім того, дотримання вимог Болонського протоколу оновленою НСВМО України створює умови для активнішої участі студентів у навчальному процесі, допомагає формуванню професійних умінь та навичок у самостійній навчальній діяльності під керівництвом викладача [2].

В сучасних соціально-економічних умовах, коли система охорони здоров'я хронічно недофінансовується, а населення не в змозі оплачувати дороговартісні і не завжди ефективні ліки, застосування природних методів лікування стає ще більш актуальним [3].

За визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), народна медицина — це сума усіх

знань і практичних методів, що застосовуються для діагностики, профілактики й усунення порушень фізичної та психічної рівноваги, які спираються вникливо на практичний досвід та спостереження, що передаються з покоління в покоління як в усній, так і в письмовій формі. Нетрадиційна медицина включає знання та практичні методи народної медицини, які мають певного автора. За даними ВООЗ, використання рослинних препаратів постійно зростає. Їх застосовують у: Бельгії — 38 %, США — 42 %, Австралії — 48 %, Канаді — 70 %, Франції — 75 % населення.

Природну медицину застосовують понад тисячу років, спираючись на мудрість про зцілення в багатьох культурах, включаючи індійські, китайські, грецькі, арабські, єгипетські і європейські традиції. Деякі практикуючі лікарі в Європі та Америці зауважили, що цінні, емпірично доведені природні методи лікування були втрачені, і докладається багато зусиль, щоб зберегти практику зцілення та зміцнення здоров'я за допомогою стимуляції процесів саногенезу та раціонального використання природних агентів.

Значну кількість методів та засобів народної і нетрадиційної медицини (НіНМ) досить широко й

ефективно застосовують в Україні у практиці діагностики, лікування, профілактики та реабілітації при багатьох захворюваннях, що є свідченням поступової інтеграції НіНМ у систему охорони здоров'я України.

Глобалізація та інформаційний прогрес сприяють зростанню інтересу до природних методів, що сформувалися в різних куточках нашої планети. В рамках інтеграційних тенденцій, паралельно суворим стандартам доказової медицини, стають все більш привабливими оздоровчі системи Сходу, а також традиційні школи європейської натуропатії. В даному аспекті слід розглядати лікувально-оздоровчі системи різних регіонів, включаючи традиції вітчизняної медицини, як альтернативу жорстким стандартам медичних технологій. Враховуючи значущість традицій та ефективність фізичних лікувальних засобів, аргументовану тривалими емпіричними спостереженнями, вказані методи визначені в загальній структурі сучасної офіційної медицини як “доповнюючі методи” (complementary methods). Застосування комплементарних методів дозволяє повніше використовувати весь діапазон лікування та профілактики і сприяє досягненню основної лікувальної мети – підвищення якості життя людини, її творчого і духовного потенціалу [8]. Також в країнах Заходу з'явився спеціальний термін “альтернативна медицина”, який означає застосування не тільки фармакотерапії, особливо в лікуванні хронічних захворювань. Методи альтернативної медицини в переважній більшості мають щадний вплив на організм, без шкідливої побічної дії, окрім того, дають змогу досягнути комплексного ефекту на систему життєдіяльності в цілому [5].

Застосування комплементарної та альтернативної медицини (КАМ) зростає і в Сполучених Штатах. Лікарі-натуропати отримують знання, які дозволяють об'єднати сучасні наукові досягнення та вікову мудрість природних методів лікування. Природна філософія створює основу для реалізації КАМ спільно із звичайними методами лікування [6]. В США є декілька навчальних закладів, які впроваджують нові навчальні програми з хіропрактики, традиційної китайської медицини та остеопатії, використовується інтегральна теорія Уілбера як основа для об'єднання традиційної, алопатичної та холістичної медицини [5]. Формується доказова база для практичного застосування комплементарної та альтернативної медицини, та вивчаються способи інтеграції досліджень у навчальні програми, водночас звичайні професійні медичні освітні програми шукають способи, щоб

допомогти студентам та викладачам поглибити своє розуміння таких понять, як холізм, інтеграція та цілісність [6]. В Канаді викладання інтегративної, комплементарної та альтернативної медицини включені в сотні освітніх програм по всій країні. Остеопатія, хіропрактика, акупунктура, натуропатія та інші програми знаходять творчі та інноваційні шляхи реалізації цих підходів в нових моделях освіти і практики [7]. Досвід викладання вступного курсу КАМ є на медичному факультеті Техніон, Хайфа, Ізраїль. Вивчення чотирьох модулів КАМ (фітотерапія, традиційна китайська медицина, гомеопатія і дієтологія) викликало позитивні зміни у ставленні студентів до КАМ та збільшили свою зацікавленість у доказовості методів КАМ. Крім того, студенти розширюють використання натуропатичних методів як для себе, так і своїх сімей [4].

Важливим завданням, яке стоїть перед викладачами вищих навчальних закладів на сучасному етапі, є впровадження нових методів навчання, піднесення їх на новий якісний рівень і втілення їх у життя, формування студента як особистості, громадянина, прищепити йому навиків до постійного самостійного вдосконалення власної майстерності та обізнаності в умовах сучасного швидкозмінюваного світового наукового середовища [1].

Основна частина. Керуючись рекомендаціями ВООЗ щодо реформування національних стандартів діяльності з використання методів народної і нетрадиційної медицини та інтегрування до первинної медико-профілактичної допомоги, важливим є вивчення досвіду народної медицини, наукове обґрунтування та впровадження у практику народних та нетрадиційних методів оздоровлення населення.

Враховуючи велику увагу практичних лікарів, науковців до методів натуральної медицини (натуропатії (НП)), зростаючий рівень використання методів НП у лікувально-профілактичних закладах України, широке включення методів НП до клінічних стандартів та протоколів МОЗ України, з'явилась необхідність у викладанні основ натуропатії.

Метою вивчення основ натуропатії є створення у студентів цілісного уявлення про основні теоретичні і методичні аспекти натуропатії, набуття навичок використання в клінічних умовах.

Виходячи з цього, при вивченні даної дисципліни ставляться такі завдання:

– ознайомити студентів зі станом сучасних проблем теоретичної бази НП;

- ознайомити з термінологією та поняттями НП;
- дати інформацію про методи та форми НП у різних галузях медицини, згідно з клінічними стандартами та протоколами МОЗ України;
- вивчення досвіду народної медицини;
- ознайомлення з європейським досвідом комплементарної та альтернативної медицини;
- освоєння нових методик та вміння застосовувати отримані знання на практиці;
- розвинути навички натуропатичного впливу;
- сформувати комплексний підхід до лікування різноманітної патології з використанням засобів НП та народної медицини.

Програма курсу містить основні розділи сучасної НП і розрахована на цикл лекцій, практичних занять та самостійної роботи студентів.

Натуропатична медицина є ефективним засобом оздоровлення організму, патогенетичної корекції та лікування, який підвищує функціональні можливості організму. НП може використовуватися при захворюваннях окремих систем організму в цілому, про це свідчить історія її використання, сучасний досвід та наукові розробки. Важливо сформувати у студентів правильне уявлення про можливості, форми, методи сучасної НП, а також можливості інтеграції з іншими видами лікування, реабілітації та профілактики захворювань.

Сучасні технології навчання у вищій школі регламентуються Болонською доктриною, яка орієнтована на пріоритет активної самопідготовки, що сприяє найбільш ефективному засвоєнню предмета, який вивчається. Ми притримуємось цього методологічного принципу та пропонуємо нові підходи у викладанні основ натуропатії. Одним із завдань навчального процесу є розвиток індивідуальних особливостей студентів, які ми спрямовуємо на широкий світогляд, спроможність інтегрувати знання та практичні навички при проведенні занять.

Мотивований інтерес до вивчення предмета пробуджується після ознайомлення з основними методами нетрадиційного лікування та їх застосуванням у практичній медицині. Також у студентів є можливість опанувати методикою проведення різних методів та оцінити їх ефективність. Це не тільки закріплює інтерес, який виник до інформації, але і мобілізує студента на активне оволодіння методами натуропатії.

На семінарі, який є послідовним продовженням практичної роботи, є можливість детально проговорити про методи, висловити свою думку, розібрати ситуаційні задачі та проблемні питання і т. д., при цьому формується повне уявлення про місце методів НП у комплексному лікуванні у хворих з різною патологією. Колективне аналізувати проблеми на семінарі дає можливість студенту розвивати клінічне мислення.

Тільки при використанні різних методологічних підходів, спрямованих на активне мотивоване оволодіння студентами конкретної теми, забезпечується максимальне підвищення рівня професійності. Нові умови породжують і нові вимоги до процесу навчання і, звичайно, до викладача. Оскільки студент виступає як активний елемент системи навчання, тобто бере активну участь у науково-дослідній роботі, вивченні нових методів комплементарної та альтернативної медицини – це сприяє поглибленню теоретичних та практичних знань з основ натуропатії. Професійна підготовка фахівців передбачає постійний моніторинг якості навчального процесу і використання новітніх інформаційних технологій, тому з метою кращого засвоєння матеріалу під час самопідготовки студенти готують презентації, з якими можуть виступити на семінарі.

Для викладача медичного вузу сьогодні важливо постійно вдосконалювати власні знання про методи навчання, впроваджувати у викладацьку практику новітні освітні концепції і сучасні методики лікування та реабілітації, йти в ногу з часом та виховувати плеяду конкурентоспроможних майбутніх фахівців на ринку надання медичних послуг.

Висновки: 1. Підвищення вимог до якості підготовки медичних кадрів, наявність нових наукових даних, які студент медичного вузу не одержує на інших дисциплінах, потребують створення програми з “Основ натуропатії”, яка б могла бути використана для студентів медичного вузу, лікарями-інтернами, практичними лікарями для спеціалізації і для удосконалення знань по використанню методів натуропатії в клінічних умовах.

2. Основним завданням навчання студентів з основ натуропатії є формування навичок практичної діяльності, підготовки висококваліфікованого фахівця, який буде володіти необхідним об’ємом теоретичних знань, вміти застосовувати отримані знання на практиці.

Література

1. Молчанова О. Педагогічне спілкування / О. Молчанова // Психологія. – 2009. – № 29–39 (356–366). – С. 2–16.
2. Осійчук М. С. Вплив євроінтеграційних процесів на розвиток вищої освіти / М. С. Осійчук // Кредитно-модульна система організації навчального процесу у вищих навчальних закладах України на новому етапі : матеріали Х ювілейної Всеукр. навч.-наук. конф. з міжнар. участю (Тернопіль, 18–19 квітня 2013 р.): у 2 ч. – Тернопіль, 2013. – С. 6–10.
3. Харченко Т. А. Народні та нетрадиційні методи лікування: міф чи реальність? / Т. А. Харченко // Український медичний часопис. – 2012-03-19 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.umj.com.ua/article/29431/>
4. Ben-Arye E. Between metaphor and certainty: teaching an introductory course in complementary medicine / E. Ben-Arye, M. Frenkel // Harefuah. – 2001. – № 140(9). – P. 855–864.
5. Ways of knowing: integrating research into CAM education and holism into conventional health professional education / M. J. Kreitzer, V. Sierpina, M. Maiers [et al.] // Explore (NY). – 2008. – № 4. – P. 278–281.
6. Litchy A. P. Naturopathic physicians: holistic primary care and integrative medicine specialists / A. P. Litchy // J. Diet Suppl. – 2011. – № 8(4). – P. 369–377.
7. Innovations in integrative healthcare education: undergraduate holistic studies at San Francisco State University and the CAM in undergraduate medical education project in Canada / V. S. Sierpina, M. J. Kreitzer, A. Burke [et al.] // Explore (NY). – 2007. – № 3(2). – P. 174–180.
8. Курорти та санаторії України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sanikur.com/uk/4/22/28/>

Отримано 02.04.14